

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Гергана Дянкова, ЮЗУ „Неофит Рилски“-Благоевград

относно дисертационен труд

**на тема „ОБУЧЕНИЕ – ОНЛАЙН И НЕФОРМАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ ЗА
ИНТЕГРИРАНЕ НА ДЕЦА НА БЕЖАНЦИ И ИМИГРАНТИ“**

докторант: **Хараламбия Йоаннис Сиристатиду**

научен ръководител: **проф. дн Божидар Михайлов Ангелов.**

Настоящото становище е разработено в изпълнение на Решение на Научно жури, назначено със заповед № РД-38-273 от 02.06.2025 г на Ректора на Софийски университет „Св. Климент Охридски“ относно процедура за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“ в професионално направление 1.2. “Педагогика” (Предучилищна педагогика – Интеркултурно възпитание).

Представената докторска дисертация е на тема „Обучение – онлайн и неформално образование за интегриране на деца на бежанци и имигранти“.

Автор на дисертационния труд е госпожа Хараламбия Йоаннис Сиристатиду от Република Гърция – докторант в редовна форма на обучение, провеждано на английски език под научното ръководство на проф. дн Божидар Ангелов.

В хода на процедурата не са установени нарушения или отклонения от нормативните изисквания по отношение на документацията и сроковете за легитимирането ѝ.

Актуалност на проблемната област

Дисертационният труд на докторант Хараламбия Сиристатиду третира актуална, чувствителна и социално значима тема, ситуирана на пресечната точка между педагогиката, интеркултурното образование и дигиталната трансформация на учебния процес.

Фокусът върху ролята на учителите по английски език в Гърция в условията на онлайн обучение и тяхната ангажираност към межкултурната интеграция на бежански и мигрантски деца по време на пандемията от COVID-19 отразява не само една образователна и социална необходимост, но и съвременен глобален приоритет.

Поставянето на акцента върху използването на онлайн инструменти и неформални практики за насърчаване на межкултурното общуване в училищна среда свидетелства за иновативен и отговорен изследователски подход. Особено уместно е съчетаването на перспективата на учителя като обучаващ се през целия живот и като посредник на межкултурни послания в дигитализирана образователна среда.

Темата на дисертацията е в крак със съвременните трансформации в образованието, включително необходимостта от гъвкавост и приобщаване, особено в контекста на мултикултурни класове, езикова бариера и институционални ограничения в условията на криза.

Проблематиката също така предлага и приложен потенциал, тъй като изследва процеси, които са все още слабо концептуализирани, особено в контекста на Югоизточна Европа и по-специално в гръцката образователна система. Тя има пряко отношение към политиките на социално включване, дигитална грамотност,

педагогическо посредничество и професионално развитие на учителите в интеркултурна среда.

Докторант Хараламбия Йоаннис Сиристатиду демонстрира траен академичен и професионален интерес към тематиката на интеркултурното образование, обоснован от личен практически опит в реална образователна среда. Сред значимите професионални ангажменти на докторантката се откроява преподавателската ѝ дейност по английски език в училище DYEP – образователна институция, специализирана за обучение на деца бежанци. Именно този опит е ключов за формиране на темата на настоящата дисертация, породена от необходимостта да се отговори на конкретни предизвикателства в работата с уязвими групи ученици. Допълнителен принос към професионалния профил на докторантката представлява преподаването на английски език на роми в присъствена форма през учебната 2020–2021 година. Нейният опит както като чуждестранен студент в Обединеното кралство, така и като преподавател на международни студенти в британски контекст, допълнително задълбочава личната ѝ чувствителност към темата за интеркултурната комуникация и я обогатява с межкултурна перспектива.

Този разнообразен практически опит придава автентичност и практическа обоснованост на изследователския фокус на докторантката.

Характеристика на дисертационния труд и автореферата

Дисертационният труд е структуриран логично, като последователно развива темата чрез ясно разграничени теоретични и емпирични раздели. Композиционната подредба демонстрира балансирано съчетание между обосновка на научния проблем, формулиране на изследователски цели и анализ на данни, събрани чрез емпирично изследване.

В съдържателно отношение трудът включва:

- **въведение**, в което се аргументира изборът на темата, очертават се изследователската рамка, цели, задачи и хипотеза. формулират се обект, предмет и методи на изследване, което е в съответствие с академичните изисквания за дисертационен труд;
- **теоретична част**, в която се разглеждат и анализират ключови понятия, свързани с интеркултурната комуникация, дигиталното обучение и приобщаващото образование;
- **емпирична част**, базирана на качествено изследване с участието на учители по английски език в гръцки училища, ангажирани с обучението на деца мигранти и бежанци;
- **аналитичен раздел**, в който се интерпретират резултатите от проведените интервюта и се свързват с теоретичната рамка и реалната практика;
- **заклучение и предложения**, в които се формулират изводи и практически препоръки към образователната политика и професионалното развитие на преподаватели в интеркултурна среда.

Като цяло **структурата на труда** е съобразена с научния характер на изследването и подпомага проследяването на основната изследователска линия.

Първата глава от дисертацията предлага задълбочен поглед върху въздействието на пандемията от COVID-19 върху образователната система в Гърция и трансформацията на педагогическите практики в контекста на онлайн обучението. Анализът е структуриран в няколко тематични направления: роля на учителите по време на пандемията, силни и слаби страни на дигиталното училище,

формирани на виртуални професионални общности сред учителите, и професионалното развитие на преподавателите.

Разгърнатият обзор върху прехода към дигитално обучение е представен убедително, с акцент върху реални данни, изведени от международни и национални източници. Темите са актуални и релевантни, особено в контекста на интеркултурното образование и включването на уязвими групи (вкл. бежанци и имигранти) в образователния процес. Главата съдържа обширен библиографски преглед с препратки към международни институции като OECD, Европейската комисия, Eurydice, PISA, Cedefop и др. Цитирани са също релевантни академични източници (напр. Hodges et al., Reimers & Schleicher, Wenger et al., Asher). Теоретичната база е солидна и позволява надграждане на аргументацията, като авторът използва концепции от сферата на социално-емоционалното обучение, колаборативните професионални общности и педагогическите иновации.

Втора глава от дисертационния труд е посветена на теоретичните аспекти на интеркултурната комуникация и образователната интеграция на деца мигранти и бежанци чрез формално/неформално образование и онлайн обучение. Обхванат е широк тематичен спектър – от характеристиките на мултикултурността в гръцкото общество до ролята на учителите в дигитализиращата се образователна среда. Авторката отделя внимание на бариерите и предизвикателствата пред децата мигранти, включително езикова, социална и институционална изолация, като свързва анализа с практики от онлайн обучение и неформално образование.

Изградена е убедителна теоретична рамка, стъпила на разнообразна и богата литературна база. В нея са включени документи и позиции на международни институции (UNESCO, UNHCR, Council of Europe), както и научни публикации на авторитетни учени в областта. Теоретичната обосновка е добре структурирана и подчертава значението на културната осведоменост и межкултурната компетентност в съвременното образование. Структурирането е целесъобразно и аргументирано, като обхваща: системно разгъване на тематиката (от контекст към практика), логическа последователност, плавни преходи между макро и микро ниво на анализа (политики – учители – ученици).

Структурирани са ясно обособени тематични блокове, всеки от които обхваща отделен аспект от изследваната проблематика. Сред подпараграфите се открояват: интеркултурна комуникация и мултикултурност в гръцкия контекст; образованието на деца мигранти и бежанци – включително езикова подкрепа и социална интеграция; ролята на неформалното образование – в контекста на извънучилищна подкрепа; онлайн обучение и дигитални ресурси – в условията на пандемия; обучение и професионално развитие на учителите – с акцент върху чувствителността към културно многообразие.

Като демонстрира критичен подбор на източници и аналитичен подход към сложна и социално значима проблематика, тази глава предоставя необходимата аргументирана теоретична основа за последващото емпирично изследване.

Трета глава от дисертационния труд е посветена на емпиричното изследване и представлява съществен компонент от аргументацията на докторантката. Тя разгръща практическото измерение на дисертацията чрез фокусирано качествено проучване върху възприятията на гръцки учители по английски език относно тяхната роля като обучаващи се през целия живот и като посредници в интеркултурната комуникация по време на онлайн обучение.

Авторката използва качествен метод – полуструктурирани интервюта, което е подходящ избор при изследване на лични възприятия, нагласи и преживявания. Анализът е основан на тематичен подход, при който се извличат повтарящи се мотиви, ценности и интерпретации от участниците. Това позволява дълбочинно разбиране на контекста на работа в дигитална интеркултурна среда.

Идентифицирани са ключови теми, свързани с: предизвикателствата при онлайн преподаване на английски на деца мигранти/бежанци; ролята на дигиталните инструменти за адаптиране на съдържанието и изграждане на връзка с учениците; саморефлексията на учителите относно тяхното развитие като професионалисти; значението на межкултурната осведоменост в условията на дистанционно обучение.

Интерпретацията на резултатите е задълбочена и свързана с теоретичните постановки от предходната глава, което свидетелства за високо равнище на аналитична последователност.

Включените визуални елементи – таблици, фигури и диаграми, които представят обобщени резултати от анализа на интервютата, са вградени в текста по подходящ начин и изпълняват илюстративна функция спрямо основните тематични оси на изследването.

Заключителната част на дисертационния труд съдържа обобщение на емпиричните резултати и демонстрира аналитичен синтез между теорията и практиката. Успешно са изведени основните тенденции, идентифицирани по време на изследването: засилена роля на учителя като обучаващ се през целия живот; разширяване на компетенциите за онлайн преподаване; нарастващо значение на неформалното образование в условията на дигитализация; и критичната необходимост от интеграция на интеркултурната комуникация в чуждоезиковото обучение. Изводите са ясно и логически обосновани, като стъпват върху реални данни от проведеното изследване и същевременно се свързват с по-широки социални, педагогически и технологични процеси. Особено внимание е отделено на: необходимостта от системна подкрепа за повишаване на дигиталната и интеркултурната компетентност на учителите; ролята на дигиталните ресурси (Zoom, Google Meet, Padlet, YouTube, Podcasts и др.) като посредници на културен обмен и педагогическа адаптация; бариерите пред равнопоставения достъп до онлайн обучение – най-вече свързани с технически ограничения и социална уязвимост; специфични добри практики в обучението на деца и ученици (напр. ролеви игри; разказване на истории като инструменти за межкултурно учене).

Заключителната част (3.8 и 3.9) на дисертационния труд е изградена с ясна концептуална логика и демонстрира завършеност на изследователския процес. Тя изпълнява функцията на аналитичен синтез, чрез който авторката не просто обобщава резултатите, а ги осмисля в контекста на целите и задачите на дисертацията, както и в по-широката рамка на интеркултурното образование и педагогическите трансформации след COVID-19. Открити са възможности за надграждане на постигнатото чрез междусекторни, наднационални и дългосрочни проучвания. Това подсказва наличие на изследователска зрялост и способност за мислене отвъд рамките на конкретния контекст.

Представеният **авторреферат на дисертационния труд** е структуриран в съответствие с утвърдените академични стандарти и функционално позволява на читателя да добие цялостна представа за целите, съдържанието, методологията и резултатите на труда.

Докторантката е автор **три публикации**, които са пряко свързани с темата на дисертационния труд и отразяват нейния напредък и професионално израстване в хода на изследването. Статиите са публикувани в научни сборници и списания с педагогически профил и ISSN идентификатор, което съответства на изискванията за научна продукция, съпътстваща процедурата за защита на образователната и научна степен „доктор“.

Бележки и препоръки

С оглед на установената в дисертационния труд склонност към взаимозаменяемо използване на термините „образование“ (в контекста на формално и неформално) и „обучение“ (особено по отношение на онлайн практиките), бих искала да отправя препоръка към докторантката в бъдещите изследвания да подхожда с по-голяма терминологична прецизност.

Ясното разграничаване между „образование“ като институционализиран социален процес и „обучение“ като конкретна педагогическа дейност, включително при дигитални и неформални формати, би допринесло за по-висока аналитична точност, както и за концептуална убедителност на изследователските резултати. Поддържането на такава терминологична последователност не само утвърждава академичната зрялост на авторката, но и укрепва методологическата основа на всяко бъдещо научно изследване.

Заклучение

Представеното изследване е актуално, концептуално добре структурирано и отразява както висока степен на ангажираност с темата, така и адекватна изследователска компетентност. Авторката демонстрира умения за критически анализ, оригинално съчетаване на теоретични подходи с практико-приложна насоченост и ясна рефлексия върху контекста на съвременните образователни предизвикателства. Дисертационният труд съдържа научни и научно-приложни приноси, отговаря на изискванията за обем, структура и оформление, и е придружен от необходимите публикации по темата в съответствие с изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България и на Правилника на СУ „Св. Климент Охридски“.

На основание на извършения анализ и оценка, давам положително становище и предлагам на уважаемите членове на научното жури на **Хараламбия Йоаннис Сиристатиду да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“** в професионално направление 1.2. Педагогика (Предучилищна педагогика – Интеркултурно възпитание).

31.07.2025 г.,
ЮЗУ „Неофит Рилски“

Изготвил становището:
(проф. д-р Гергана Дянкова)